

JONUTYTĖ, Jurga, 2011. *Tradicijos sąvokos kaita.*

Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 200 p. ISBN 978-9955-634-67-6

Lina Būgienė
(Lietuva / Litwa)

Tradicijos apibrėžimas ir samprata – vienas skaudžiausių klausimų, išskylančių įvairių krypčių humanitarams (etnologams, folkloristams, istorikams), ir platesnis filosofinis žvilgsnis čia ypač pravartus. Manychiau, ne vienas savosios disciplinos „amžinųjų“ klausimų nukamuotas tautosakos tyrėjas ar rinkėjas, apskritai humanitaras, skaitydamas Jurgos Jonutytės monografiją, turėtų rasti aiškių ir tikslų teorinių, savojo intuityvaus žinojimo patvirtinamų, formuluočių.

Monografijos struktūra iš pirmo žvilgsnio gana aiški: pirmojoje stambioje knygos dalyje kalbama apie tradicijos sąvokos susiformavimą, aptariant ne žodžio vartojimo kitimą, bet skirtingas laiko sampratas. Ši dalis atskleidžia, kaip mūsų turima kasdienė tradicijos sąvoka yra istoriškai susiformavusi XVIII–XIX a. pagal to laiko mąstymo principus, ir parodo, kad tokia tradicijos samprata sunkiai susiejama tiek su nūdienės filosofijos, tiek su kultūrinės tikrovės kontekstais. Antrojoje dalyje autorė svarsto tradicijos reiškinio logiką remdamasi (daugiausia fenomenologiniais) pasakojimo veiksmo tyrinėjimais. Trečioji dalis skirta apmąstyti vieno ar kito tradicijos sąvokos interpretavimo keliamus iššūkius šiuolaikinei globaliai kultūrai.

Tačiau skaitant pradeda atrodyti, kad tokia knygos struktūra kelia ir tam tikro netolydumo išpūdį, tarytum kiekviena dalis būtų rašyta vis iš kitos perspektyvos:

pirmoji dalis priklausytų tarsi „idėjų istorijos“ žanrui, antroji yra tarsi metodiniai epistemologiniai apmąstymai, kaip tirti ir kaip apskritai kalbėti apie tradiciją, o trečioji dalis orientuota į aktualijas ir tarsi artėjanti prie mokslinės publicistikos. Vis dėlto labai gali būti, kad kitaip tradicijos sąvokos kaitos – ne įvykusių ir aiškiai apčiuopiamų pokyčių, bet šiuo metu vykstančios intensyvios ir nebūtinai tvarkingos kaitos – būtų neįmanoma atskleisti. Pirmoji dalis parodo, kaip radosi suvokimas viso to, ką talpiname į žodį *tradicija*, antroji – kaip tradiciją tirti, kaip apie ją mąstyti, o trečioji yra tarsi pats mąstymas apie šiuolaikines tradicijos apraiškas su visomis jų vidinėmis prieštaromis, įtampomis, netikėtais persiklojimais ar išsišakojimais.

Monografijos stilius yra moksliškas, tačiau nepernelyg sunkus skaityti bet kurios srities humanitarui ar studentui. Gausiai knygoje naudojama literatūra yra didelis knygos privalumas, be to, autorė nuosekliai išlaiko diskusinį santykį su cituojamais autoriais, tarp kurių – ne tik filosofai, bet ir literatūrologai, antropologai, sociologai bei istorijos teoretikai.

Vis dėlto ne tiek pagal cituojamus autorius, kiek pagal prieigą ar bendriausią laikyseną knyga priskirtina fenomenologiniams tyrinėjimams. Fenomenologiniai kultūros reiškinų tyrimai – viena įdomiausių ir perspektyviausių šiuolaikinio

humanitarinio mokslo raidos krypčių. Lietuvoje tokio pobūdžio monografijų dar stokojame, tad fenomenologinis tradicijos aptarimas – labai sveikintinas dalykas. Juo labiau, kad tekstas parašytas tikrai profesionaliai, aiškiai, įžvalgiai ir įdomiai. Saky-

čiau, kad autorei pavyko puikiai suderinti teorinį filosofinį pagrindimą ir praktinių nūdienės humanitarikos problemų sprendimus (ar bent tokių sprendimų paieškos gaires), todėl visiems, kam tokios gairės įdomios, patarčiau knygą perskaityti.